25, buvo atrastas archeologiškai vertingas XVI a. pabaiga – XVII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis ir radiniai.

Šurfui 26 vieta matuota pakoreguoto kelio į prieplauką vietoje, už 5,54 m į ŠV nuo šurfo 14. Šiame šurfe tyrinėtas 96–98 cm storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė pilka permaišyta žemė. Joje buvo plytgaliukų, pasitaikė vienas kitas akmenėlis. Tyrinėjant pilkos permaišytos žemės sluoksnį, aptikta geležinė sagtelė, fabrikinės gamybos plytelė, keletas mažai informatyvių smulkių buitinės keramikos šukių ir nenustatytos paskirties cilindro formos molinio dirbinio fragmentas. Archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio ir radinių šurfe 26 neaptikta.

Šurfas 27 buvo iškastas projektuojamo paplūdimio vietoje, už 8 m į PR nuo supiltinio kalnelio (su apžvalgos aikštele) PR papėdės. Šurfo 27 dydis 1x1 m. Šurfe 27 fiksuotas 56–60 cm storio kultūrinis sluoksnis, sudarytas iš 3 pagrindinių dalių – šviesiai pilkos labai maišytos žemės sluoksnio, tamsiai pilkos durpingos žemės sluoksnio ir šurfo dugne esančio pilkos žemės sluoksnio. Visi šie minėti sluoksniai archeologiškai nevertingi, archeologiškai vertingų radinių šurfe 27 taip pat nerasta.

Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus nustatyta, jog archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai buvo rasti perkasoje 17 ir šurfuose 19 ir 25. Šių sluoksnių kultūrinis palikimas datuojamas XVI a. pabaiga – XVII a. laikotarpiu. Visa rastoji daiktinė archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų medžiaga datuojama XVI a. pabaiga – XX a. laikotarpiu. Pagal archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų rezultatus buvo pasiūlyta teritoriją, esančią tarp projektuojamo kelio į prieplauką, bevardžio upelio ir esamo supiltinio (suformuoto 1996 m.) kalno, kurioje buvo rasti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai (perkasa 17, šurfas 19), palikti saugomą ir joje nevykdyti jokių statybos darbų. Minėtoje teritorijoje ateityje reikia atlikti išsamius archeologinius tyrimus. Be to, atsižvelgiant į žvalgomųjų tyrinėjimų rezultatus, buvo pasiūlyta vykdant kelio statybos darbus projektuojamo kelio į prieplauką atkarpoje (šurfai 14, 15, 21, 22, 25, 26) naudoti tik žemių užpylimus, o esant būtinybei, dalyvaujant ir žvalgant archeologui, nukasti viršutinį žemės sluoksnį ne giliau nei 20 cm.

Telšių dvarvietės archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų radiniai saugomi ŽMA.

The Telšiai manor site

Telšiai state manor is mentioned in written sources from the mid-15th century. In the late 16th – early 17th century it was moved to the W shore of Lake Mastis near Green (Žaliasis) Hill (now the ŽMA plot and the area to the SE, S, and SW of this plot). After the landscaping work on the shore of Lake Mastis began in 2010, 27 test pits (a total of 89 m^2) (Figs. 1–2) were excavated in this area and archaeologically valuable cultural layers was found in trench 17 (Fig. 3) and test pits 19 and 25. The cultural heritage from these layers dates to the late 16th–17th centuries.

Darius Kontrimas, Bronius Dakanis

Tyrimai Kleboniškių senovės gyvenvietėje

Kleboniškių kaimas yra Daugyvenės upės slėnyje. Kaimas pradėtas kurti XVI a. viduryje, po 1554–1555 m. Šeduvos krašte vykdytos valakų reformos. Jos metu Šeduvos klebonui

1 pav. Kleboniškių senovės gyvenvietė: 1 – gyvenvietės ribos; 2 – 2010 m. tyrimų vieta. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. The Kleboniškiai old settlement site: 1 – the settlement's boundaries; 2 – the 2010 investigation site.

buvo skirtas 25 valakų dydžio žemės sklypas dešiniajame Daugyvenės krante. Klebono žemėje įkurtas kaimas gavo Kleboniškių vardą ir iki XIX a. vidurio buvo Šeduvos klebono nuosavybė. Spėjama, kad kaimas pradėtas kurti dar I tūkst. šioje vietoje buvusios neįtvirtintos gyvenvietės vietoje (1 pav.).

Kleboniškių kaime tyrimai vykdyti 2000 ir 2001 m. 2000 m. tyrimų metu aptiktas 37–70 cm storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis, o 2001 m. kaimavietėje aptiktas kultūrinis sluoksnis datuotas I tūkst. II puse – XX a. I puse (aptiktas I tūkst. II puse datuotas akmenų židinys) (*ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 146–148; *ATL 2001 metais*, V., 2001, p. 166–168).

2004 m. atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu Kleboniškių kaime siekta nustatyti neįtvirtintos gyvenvietės ribas. Tyrimų metu buvo ištirtas bendras 18 m² dydžio plotas bei aptikta neįtvirtintai gyvenvietei būdingų radinių: lipdytų puodų šukių ir molio tinko gabalėlių. Šurfe 7 aptiktas iki 15 cm storio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. 2004 m. buvo nustatyta 4,265 ha gyvenvietės teritorija (*ATL 2004 metais*, V., 2005, p. 32).

2010 m. tyrimai Kleboniškių gyvenvietės teritorijoje vykdyti 2 etapais (2 pav.). Pirmojo

2 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2010 m. tirti šurfai; 2 – 2004 m. tirti šurfai; 3 – perkasos; 4 – tirtų šurfų praplėtimai; 5 – sujungus perkasas ištirtas plotas; 6 – rytinė gyvenvietės riba; 7 – fiksacijos vietos. D. Kontrimo brėž.

Fig. 2. Situation plan of the investigation site: 1 – 2010 test pits; 2 – 2004 test pits; 3 – trenches; 4 – enlargements of the test pits; 5 – area excavated in connecting the trenches; 6 – the settlement's E boundary; 7 – recording location.

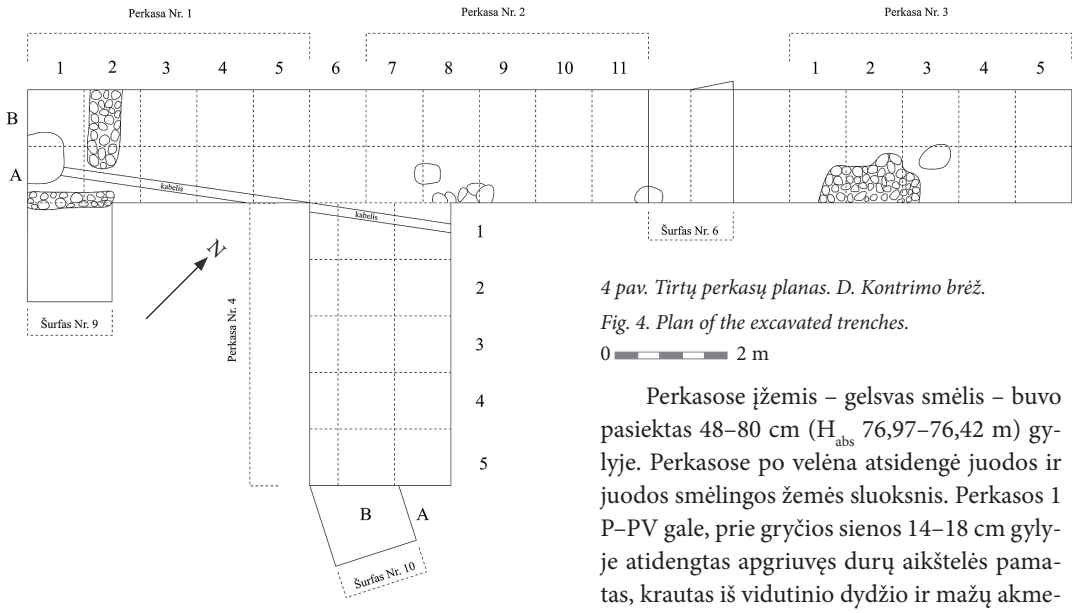
3 pav. Jono Kazimiero šilingas. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 3. A John II Casimir shilling.

0 1 cm

etapo metu buvo ištirti aštuoni 1,5x1,5 m, vienas 1,5x2 m, vienas 3x4 m ir vienas 2x2 m dydžio šurfas suprojektuotų komunikacijų tinklų vietose. Šurfuose 1 ir 2 įžemis – upės suneštas žvyras – pasiektas vos 12–30 cm (H_{abs} 74,68–74,77 m) gylyje. Šurfuose 3–11 nuėmus velėną iki įžemio – gelsvo smėlio ar rusvo molio, buvo juodos, juodos smėlingos ar pilkos žemės sluoksniai, kuriuose rasta kaimavietei būdingų radinių: žiestų glazūruotų ir neglazūruotų puodų šukių, kaltinių vinių, geležinė bato pasagėlė, peilis, Vilniaus kalyklos Jono Kazimiero šilingas (šurfas 4) (3 pav.) bei pavienių gyvenvietės radinių – lipdytų puodų šukių (šurfai 5, 6, 10, 11).

Ištyrus šurfus buvo nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio Daugyvenės pakrantėje ir kaimavietės R pakraštyje nėra. Neintensyvus ir maišytas jis yra tarp klėties ir gryčios pastatų. Todėl komunikacijų linijų atkarpoje tarp gry-

4 pav. Tirtų perkasų planas. D. Kontrimo brėž.

Fig. 4. Plan of the excavated trenches.

0 2 m

čios ir klėties buvo ištirtos 4 perkasos (4 pav.). Perkasos 1, 2 ir 3 tirtos 2x5 m dydžio, o perkasa 4 – 2,5x5 m dydžio. Ištyrus perkasas vėliau buvo ištirtos ir kontrolinės juostos tarp perkasų 1 ir 2 bei perkasos 3 ir šurfo 6. Taip buvo ištirtas 18,5 m ilgio ir 2 m pločio vienas didelis plotas.

Perkasose įžemis – gelsvas smėlis – buvo pasiektas 48–80 cm (H_{abs} 76,97–76,42 m) gylyje. Perkasose po velėna atsidengė juodos ir juodos smėlingos žemės sluoksnis. Perkasos 1 P–PV gale, prie gryčios sienos 14–18 cm gylyje atidengtas apgriuvęs durų aikštelės pamatas, krautas iš vidutinio dydžio ir mažų akmenų, bei vienas didelis (laiptelio?) akmuo. Perkasos 3 Š gale prie klėties po velėna atsidengė maišyti juodos žemės, molio ir smėlio sluoksniai. Perkasoje 50–55 cm gylyje atidengta vidutinio dydžio akmenų sankaupa, panaši į grindinį nelygiu paviršiumi. Jo paviršius sutampa su kultūrinio sluoksnio viršumi virš įžemio ir gali būti priskirtas valakinio kaimo formavimosi laikotarpiui. Virš grindinio prasidėjo iki 25 storio molio sluoksnis, kuris

5 pav. Žiestų puodų šukės iš perkasos 2. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 5. Sherds of hand thrown pots from trench 2.

nuo akmenų klojinio vidurio storėdamas tęsėsi iki perkasos Š–ŠR galo iki čia anksčiau dabartinės klėties vietoje R–V kryptimi stovėjusios gryčios pamato, galbūt durų vietos. Dėl to tarp jų ir akmenimis grįsto kiemo – privažiavimo galėjo būti iš molio supiltas paaukštėjimas, po kuriuo dar galėjo likti senojo kultūrinio sluoksnio.

Atlikus archeologinius tyrimus Kleboniškių senovės gyvenvietės teritorijoje nustatyta, kad restauruojamos gryčios su klėtimi aplinkoje buvusi neįtvirtinta gyvenvietė, kurios pavienių radinių – lipdytos keramikos šukių aptikta šurfuose 3, 5, 6, 10 ir 11. Neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis neišlikęs – jis iki įžemio suardytas šioje vietoje XVI a. įsikūrus valakiniam kaimui. Pagal aptiktą brūkšniuotos keramikos šukę bei kitą lipdytą keramiką lygiu paviršiumi neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst. – II tūkst. I puse. Išlikęs kultūrinis sluoksnis priskirtinas valakiniam Kleboniškių kaimui ir datuojamas XVI–XIX a. Tyrimų metu iš viso buvo ištirtas bendras 80,75 m² plotas, suinventorintas 181 radinys (5 pav.). Radiniai perduoti Daugyvenės kultūros istorijos muziejui.

The excavation at the Kleboniškiai old settlement site

11 test pits and 4 trenches (a total of 80.75 m²) (Fig. 2) were excavated during the investigation at the Kleboniškiai old settlement site (Fig. 1). 181 finds were recorded (Figs. 3, 5). It was determined that no cultural layer had survived from the unenclosed settlement, having been destroyed at this site after the founding of the *valakas* village in the 16th century. On the basis of isolated finds of hand built pottery sherds, the unenclosed settlement dates to the 1st – first half of the 2nd millennium. The surviving cultural layer from the *valakas* village dates to the 16th–19th centuries (Fig. 4).

Darius Kontrimas

Tyrimai Rietavo Oginskių dvaro sodybos teritorijoje

Rietavas pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose įvardytas miesteliu 1525 m. 1588 m. inventoriuje pateikiami duomenys apie dvaro sodybą – ji stovėjo turguje, jo kampe. Dvaro sodyboje stovėjo 2 nedideli mediniai gyvenamieji namai, namelis, 2 arklidės, daržinė, pirtis, 6 svirnai, tvartas. Aikštėje stovėjo bažnyčia, klebonija ir mokykla (Miškinis A., Baliulis A., Rietavo istorinės ir urbanistinės raidos bruožai, *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai, Urbanistika ir rajoninis planavimas*, V., 1991, p. 67–137). Nuo 1732 m. Rietavo dvaras priklausė Tiškevičiams. Jiems valdant dvaro sodyba tapo rezidencine. 1792 m. Stanislovas Augustas Rietavui suteikė Magdeburgo teises ir herbą. Po Lietuvos ir Lenkijos padalijimų Rietavo valsčius ir miestas atiteko grafams Zubovams, o nuo 1802 m. – kunigaikščiui Mykolui Kleopui Oginskiui. 1837–1855 m. susiformavo išlikusios dvaro sodybos centras pastatyti rūmai (perstatyti 1880–1886 m., sudegę 1909 m., nugriauti 1927 m.). 1850–1855 m. įkurtas didžiausias Lietuvoje parkas. Kelių ir takų sistema sunyko, kai buvo nugriauti rūmai.

Pagal Rietavo dvaro istoriniuose tyrimuose pateiktą 1859 m. inventorinį aprašymą arklidės buvo sumūrytos iš degtų plytų, pustrečio aukšto, stogas dengtas gontais. Arklidėse atskirai buvo laikomi dvaro, pašto ir svečių arkliai. Buvo keli ratinės skyriai, kuriuose atskirai laikytas vasaros ir žiemos transportas,